

Yrd. Doç. Dr. Vesile Sonay EVİK

Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi

**SUÇA İŞTİRAKTE
YARDIM EDENİN
CEZA SORUMLULUĞU**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR.....	xix
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

SUÇA İŞTİRAK HAKKINDA GENEL BİLGİLER

§ 1. Suça İştirak-Suçta İştirakin Tarihsel Gelişimi	5
I. Suça İştirak (Suç Ortaklığı) Kavramı.....	5
II. Suça İştirakin Tarihsel Gelişimi	7
A. Roma Hukuku	7
B. Cermen Hukuku	11
C. Orta Çağ Hukuku	11
D. XVIII-XIX. Yüzyıllar Hukuku	15
E. İslam Hukuku	17
F. Osmanlı Hukuku	19
G. Cumhuriyet Sonrası Türk Hukuku	19
1. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Suça İştirak.....	19
2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Suça İştirak.....	24

§ 2. Suça İştirake İlişkin Sistemler.....	31
I. Genel Olarak.....	31
II. Eşitlik Sistemi.....	31
III. İkilik Sistemi.....	34
IV. Cezanın Faile Göre Belirlenmesi Sistemi.....	36
V. Değerlendirme.....	38
§ 3. Yabancı Ülke Hukuklarındaki Düzenlemeler	41
I. Almanya.....	41
II. Hollanda	42
III. İspanya	44
IV. Fransa	46
V. İtalya	48
VI. İsviçre	53
VII. İsveç	54
VIII. Norveç.....	54
IX. Danimarka.....	55
X. Avusturya	55
XI. Macaristan.....	56
XII. Belçika	56
XIII. Yunanistan.....	57
XIV. Bulgaristan	58
XV. Slovenya	59
XVI. Finlandiya.....	60
XVII. Lüksemburg	60
XVIII. Rusya	61
XIX. Arnavutluk	62
XX. Bosna Hersek	64
XXI. Kanada	65
XXII. Brezilya.....	66
XXIII. Kolombiya	67

XXIV. Andorra.....	67
XXV. İngiltere.....	68
XXVI. İskoçya.....	74
XXVII. Arjantin.....	76
XXVIII.Suriye.....	77
XXIX. Portekiz.....	78
XXX. Çin.....	78
XXXI. Meksika.....	79
XXXII. Avrupa Birliği	79

İkinci Bölüm

SUÇA İŞTİRAKİN VE ŞERİKLİĞİN TEORİK YAPISI

§ 4. Suça İştirakin Hukuki Niteliği.....	81
I. Genel Olarak.....	81
II. Faili Dar Anlamda Kabul Eden Görüş	82
A. Genel Olarak.....	82
B. Faili Dar Anlamda Kabul Eden Görüşlerin Geliştirdiği Bağlılık Teorisi (Kuralı) ve İştirak Hükümlerinin Tipikliği Genişleten, İkincil, Tamamlayıcı Hükümler Olduğu Görüşü	83
1. Failin Fiil İşlemesini Yeterli Kabul Eden Görüş (Asgari Bağlılık Kuralı)	85
2. Failin Fiilinin Kasti ve Hukuka Aykırı Olmasını Arayan Görüş (Sınırlı Bağlılık Kuralı) .	86
3. Failin Kusurlu Olmasını Arayan Görüş (Aşırı-Ekstrem Bağlılık Kuralı).....	86
4. Fiilin Cezalandırılabilir Olmasını Arayan Görüş(Katı Bağlılık Kuralı)	86
C. Bağlılık Teorisine Karşı İleri Sürülen Eleştiriler.....	86

III.	Faili Geniş Anlamda (İştirak Hükümlerinin Tipikliği Daraltan Hükümler Olarak)Kabul Eden Görüş	89
IV.	İştirak Hükümlerini Muhtemel Çok Failli Suç Tipi Olarak Kabul Eden Görüş	90
V.	İştirak Hükümlerini Birden Fazla Muhtemel Çok Failli Suç Tipi Olarak Kabul Eden Görüş	92
VI.	Çok Failli Suç Tipi veya Tipleri Görüşlerine Karşı İleri Sürülen Eleştiriler	93
VII.	Değerlendirme.....	94
§ 5.	Suçta İştirakin Cezalandırılma Nedeni	99
I.	Cezalandırılma Nedenini Nedensellik Bağına Dayanarak Açıklayan Görüşler	99
A.	Şartların Eşitliğine Dayanan Görüşler	99
B.	Etken Sebep Ayırımına Dayanan (Şartlar Arasında Sebep ve Vesile Ayırımı Yapan) Görüşler	101
II.	Cezalandırılma Nedenini Politik ve Öze İlişkin Esasa Dayanarak Açıklayan Görüşler	102
A.	Failin Tehlikeliliğine Dayanan Görüşler	102
B.	Antisosyal Davranışa Dayanan Görüşler	103
III.	Cezalandırılma Nedenini Teknik ve Şekli Esasa Dayanarak Açıklayan Görüşler	103
§ 6.	Fail-Şerik Ayırımını Belirleyen Görüşler.....	105
I.	Genel Olarak.....	105
II.	Fail-Şerik Ayırımını Sübjektif Esasa Dayandıran Görüşler (Sübjektif Teori)	105
III.	Fail-Şerik Ayırımını Objektif Esasa Dayandıran Görüşler (Objektif Teori)	109
A.	Şekli Objektif Teori.....	109
B.	Maddi Objektif Teori.....	111
IV.	Fail-Şerik Ayırımını Fiil Hakimiyetine Dayandıran Görüşler	112

V.	Değerlendirme.....	119
§ 7.	Şerikliğin Hukuki Niteliği ve Cezalandırılma Nedeni	123
I.	Bağlılık Kuralına Dayanan Nedensellik (Sebebiyet Verme) Teorisi (Die Akzessorietatsorientierte Verursachungstheorie)	123
II.	Kusura İştirak (Kusurlu Şerik) Teorisi (Schuldteilnahmetheorie)	124
III.	Bağımsız (Saf) Nedensellik Teorisi (Die Reine Verursachungstheorie)	124
IV.	Bağlı Hukuki Değeri İhlal (Haksızlığın Karışması) Teorisi (Aksessorischen Rechtgutsan griff)	125
§ 8.	Şerikliğin Tespitine İlişkin Teoriler	127
I.	Genel Olarak.....	127
II.	Şart (Condictio Sine Qua Non-Olmazsa Olmaz Şart) Teorisi.....	127
III.	Katkı Sağlama (Arttırma) Teorisi	129
IV.	Kolaylaştıran veya Güçlendiren Nedensellik Teorisi (Zufluß oder Verstärkerkausalität).....	133
V.	Riskin Arttırılması Teorisi (Risikoeerhöhungslehre)	138
VI.	Değerlendirme.....	150
§ 9.	Suçta İştirakin Şartları.....	153
I.	Birden Fazla Kişinin Varlığı.....	153
II.	Birden Fazla Hareketin Varlığı	155
III.	Hareketlerin Nedensel Olması.....	158
A.	Hareketlerin Fiilin Olmazsa Olmaz Koşulu Olması Gerektiği Görüşü	158
B.	Fiilin İşleniş Şeklini Değiştiren, Etkileyen Hareketlerin Nedensel Olduğu Görüşü	159
C.	Hareketlerin Diğer Suç Ortaklarının Hareketleri Açısından da Nedensel Olması (Onlara Katkı Sağlaması) Gerektiği Görüşü	160

D.	Suçun İşlenmesine Yönelik Her Hangi Bir Katkırı Nedensel Kabul Eden Görüş.....	161
E.	Fiilin Gerçekleşmesini Kolaylaştıran, Destekleyen, Muhtemel Hale Getiren Hareketleri Nedensel Kabul Eden Görüş	161
F.	Hareketlerin Nedenselliği Konusunda Bazı Sorunlar	162
	1. Hareketin Netice İle Bağlantısının Doğrudan Doğruya Olmaması.....	162
	2. Soyut-Somut Nedensellik Sorunu	163
	a. İştirake Teşebbüsü Kabul Eden Görüş	163
	b. Somut Nedenselliği Kabul Eden Görüş.....	164
	c. İştirak İradelerinin Birleşmesini Yeterli Kabul Eden Görüş.....	165
IV.	İştirak İradesi.....	165
V.	Bir Suçun İcrasına Başlanmış Olması	172
VI.	Suçun Bütün Ortaklar Açısından Aynı Olması.....	174
	A. Genel Olarak.....	174
	B. Kararlaştırılan Suçun Nitelikli Halinin İşlenmesi	175
	C. Kararlaştırılan Neticeden Daha Ağır Bir Neticenin Oluşması veya Başka Bir Suçun İşlenmesi	176
	1. “İştirakte Sorumluluğun Sınırını Anlaşma Belirler” Görüşü	177
	2. İştirakte Sorumluluğun Sınırını Şartların Eşitliğine Dayanarak Açıklayan Görüş	177
	3. İştirakte Sorumluluğun Sınırını Neticenin Öngörülebilir Olmasına Göre Belirleyen Görüş.....	178
	4. İştirakte Sorumluluğun Sınırının Kanuna Göre Belirleneceği Görüşü.....	179
	5. Değerlendirme.....	179

	D. Kararlaştırılan Hareket Dışında Onun Yerine Başka Bir Hareketin Yapılması veya Başka Bir Suç Oluşturan İkinci Hareketin Yapılması.....	180
	E. Yanılma ve Sapma.....	181
VII.	Sınırlı Bağlılık Kuralı.....	181
	A. Genel Olarak.....	181
	B. Sınırlı Bağlılık Kuralının Şartları	182
	C. Sınırlı Bağlılık Kuralının Sonuçları.....	184

Üçüncü Bölüm

SUÇA İŞTİRAKTE YARDIM EDEN

§ 10.	Yardım Eden-Yardım Edenin Farkı	187
I.	YARDIM EDEN.....	187
II.	YARDIM EDENİN FARKI	194
	A. Doğrudan Failden (Müstakil Failden) Farkı	194
	B. Müşterek Failden (Birlikte Failden) Farkı.....	195
	C. Azmettirenden Farkı.....	202
	D. Dolayısıyla Failden Farkı	205
	E. Ajan Provokatörden (Tahrikçi Ajandan) Farkı	206
	F. Suç Delillerini Yok Etme, Gizleme veya Değiştirme Suçundan Farkı	207
	G. Suçluyu Kayırma Suçundan Farkı.....	211
	H. Suç İşlemeye Tahrik Suçundan Farkı.....	213
	I. Suçu ve Suçluyu Övme Suçundan Farkı	215
§ 11.	Yardım Türleri.....	217
I.	Maddi Yardım Türleri	217
	A. Fiilin İşlenmesinde Kullanılan Araçları Sağlamak.....	217

	B. Suçun İşlenmesinden Önce veya İşlenmesi Sırasında Yardımda Bulunarak İcrasını Kolaylaştırmak	220
II.	MANEVİ YARDIM TÜRLERİ	224
	A. Suç İşlemeye Teşvik Etmek	224
	B. Suç İşleme Kararını Kuvvetlendirmek	226
	C. Suçun İşlenmesinden Sonra Yardımda Bulunacağını Vaat Etmek.....	229
	D. Suçun Nasıl İşleneceği Hususunda Yol Göstermek	233
§ 12. Yardım Eden Açısından Özelliği Bulunan Bazı Durumlar		237
I.	Genel Olarak.....	237
II.	Nötr (Tarafsız) Hareketler (Alltagshandlungen- Neutrale Beihilfe)	237
III.	Suç Mahalinde Bulunma–Suçun İşlenmesine Göz Yumma	248
IV.	Gözcülük Yapma	252
§ 13. Yardım Edenin Ceza Sorumluluğu.....		257
I.	Bazı Ceza Hukuku Kurumları Açısından Yardım Edenin Ceza Sorumluluğu	257
	A. Hukuka Uygunluk Nedenleri	257
	B. Hukuka Uygunluk Nedenlerinde Sınırın Aşılması.....	261
	C. Objektif Cezalandırılabilirlik Şartları	263
	D. Kusurluluk.....	264
	1. Genel Olarak	264
	2. Kusur Yeteneği (İsnad Yeteneği)	267
	3. Kusurluluğu Etkileyen (Kaldıran veya Azaltan) Nedenler	269
	4. Hata ve Sapma	273
	a. Hukuki Hata	274
	b. Suçun Maddi Unsurlarına İlişkin Fiili Hata .	275

---

c. Suçun Nitelikli Unsurlarında Fiili Hata.....	279
d. Hukuka Uygunluk Nedenlerinde Fiili Hata .	280
e. Kusurluluğu Etkileyen Nedenlerde Fiili Hata	281
f. Neticede Fiili Hata veya Sapma (Şahısta Hata veya Hedefte Sapma).....	282
g. Suçta Sapma	285
h. Nedensellik Bağında Hata	286
E. Suçta Etki Eden Nedenler	287
F. Şahsi Cezasızlık Sebepleri ve Cezayı Kaldıran Şahsi Sebepler	297
G. Gönüllü Vazgeçme.....	298
1. Genel Olarak.....	298
2. İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Gönüllü Vazgeçme	300
a. Failin Vazgeçmesi.....	306
b. Yardım Edenin Vazgeçmesi	307
H. Suçun İşlendiği Yer ve Zaman	309
I. Dava ve Ceza İlişkisini Ortadan Kaldıran Nedenler.....	311
1. Ölüm.....	311
2. Af	312
3. Zamanaşımı	314
4. Şikayetten Vazgeçme veya Geri Alma.....	319
5. Önödeme	319
6. Uzlaşma.....	320
J. Sorumsuzluk ve Dokunulmazlıklar.....	321
1. Cumhurbaşkanının Sorumsuzluğu.....	321
2. Milletvekillerinin Sorumsuzluğu ve Dokunulmazlığı	322
3. Diplomatların Dokunulmazlığı.....	324
4. Yabancı Askerlerin Dokunulmazlığı	325

II.	Bazı Suçlar Açısından Yardım Edenin Ceza Sorumluluğu	326
A.	İhmalî Suçlar.....	326
B.	Özgü Suçlar	329
C.	Çok Failli Suçlar.....	334
1.	Genel Olarak.....	334
2.	Örgütlenme Suçları.....	335
D.	Taksirli Suçlar	343
E.	Netice Sebebiyle Ağırlaşmış Suçlar	349
F.	Sürekli Suçlar	351
G.	Zincirleme Suçlar.....	352
III.	Kabahatler Açısından Yardım Edenin Ceza Sorumluluğu	354
IV.	Yardım Edenin Cezasının Hesaplanması	356
SONUÇ		359
KAYNAKÇA		373